

УДК 330.322:330.341.1 (477)

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

Батир Ю.Г., Батир Р.Ю., Піпенко М.А., Чуйко Н.В., Храпач К.Г.[©]

batyr-jurijj@ ukr.net

Харківська державна зооветеринарна академія

Анотація. В роботі приведено результати досліджень напрямків розвитку економіки України, зокрема аграрної галузі. У більшості високорозвинутих країн сільське господарство, в основному, отримує субсидії від держави. Серед країн, які активно здійснюють протекціоністську політику – Норвегія, Південна Корея, Японія, США та країни ЄС. Так, у Норвегії обсяг середньорічної підтримки аграрного сектору дорівнює 2/3 вартості валової сільськогосподарської продукції.

За розрахунками, у 2015р. частка сільського господарства (разом з мисливством та лісовим господарством) у загальному обсязі валової доданої вартості усіх галузей економіки склала 9,1%. Обсяг валової продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств у фактичних цінах становив 544,2 млрд. грн.

Тенденція нарощування обсягів сільськогосподарського виробництва спостерігалась в усіх регіонах країни (від 1,1 до 41,3%). Загальні обсяги продукції збільшилися як у сільськогосподарських підприємствах (на 20,7%), так і в господарствах населення (на 6,4%).

В 2015 р. сільське господарство в цілому стало прибутковим, з рівнем рентабельності 30,5 %, рослинництва 37,1 %, тваринництва 17,3 %, але залишається збитковим виробництво м'яса ВРХ (-16,9 %), вовни (-74,7 %).

За рахунок усіх джерел фінансування в 2015 р. в економіці України освоєно 273,1 млрд. грн., що на 39,2 % більше порівняно з попереднім роком, але на рівні 2013 року. У сільському господарстві задіяно інвестицій на 43 % відповідно більше проти 2014 та 2013 років

Розрахунками встановлено, що з боку держави необхідно збільшити щорічну допомогу аграріям відповідно до 45 млрд. грн.

Ключові слова: інвестиції, прибуток, субсидії, валова продукція, рівень рентабельності, джерела інвестицій.

Постановка проблеми. У більшості високорозвинутих країн сільсь-

[©] Батир Ю.Г., Батир Р.Ю., Піпенко М.А., Чуйко Н.В., Храпач К.Г.

ке господарство, в основному, отримує субсидії від держави. Серед країн, які активно здійснюють протекціоністську політику – Норвегія, Південна Корея, Японія, США та країни ЄС. Так, у Норвегії обсяг середньорічної підтримки аграрного сектору дорівнює 2/3 вартості валової сільськогосподарської продукції, а з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь – близько 3 тис. дол. У країнах Європейського Союзу нині більше половини його бюджету витрачається на субсидії фермерським господарствам. У Західних країнах внутрішній сільськогосподарський ринок захищений, з одного боку твердими закупівельними цінами, з іншого – високими тарифами (митом) на імпорتنу продукцію [1,2,3].

Мета дослідження – провести аналіз інвестиційних засобів, їх структури, джерел фінансування, ефективності використання та обґрунтувати стратегічні напрями поліпшення інвестування аграрного сектору економіки, особливо галузі тваринництва.

Результати досліджень. Аграрний сектор є важливою складовою економіки України, від функціонального стану якого в прямій залежності знаходиться продовольча безпека та незалежність держави, розвиток внутрішнього й зовнішнього ринків, а отже і рівень життя населення. За розрахунками, у 2015р. частка сільського господарства (разом з мисливством та лісовим господарством) у загальному обсязі валової доданої вартості усіх галузей економіки склала 9,1%. Обсяг валової продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств у фактичних цінах становив 544,2 млрд. грн. (табл. 1).

Тенденція нарощування обсягів сільськогосподарського виробництва спостерігалась в усіх регіонах країни (від 1,1 до 41,3%). Загальні обсяги продукції збільшилися як у сільськогосподарських підприємствах (на 20,7%), так і в господарствах населення (на 6,4%). У сучасних умовах господарювання сільськогосподарські товаровиробники орієнтуються на виробництво продукції рослинництва, як більш рентабельної.

Таблиця 1

**Виробництво валової продукції сільського господарства України,
млрд.грн. (у фактичних цінах) [4]**

Показники	1990 р.	2000 р.	2005 р.	2010 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Валова продукція, всього	282,8	151,0	179,6	195,9	307,1	371,1	544,2
у т.ч. сільськогосподарські підприємства	145,5	92,8	114,5	124,5	166,9	209,6	306,1
Господарства населення	137,3	58,2	65,1	70,3	140,1	161,5	238,1

У 2015р. частка продукції рослинництва в усіх категоріях госпо-

дарств зросла на 2,6 % і склала 69,4%. Саме досягнення значних приростів продукції у галузі рослинництва у 2015р. обумовило загальну позитивну тенденцію зростання обсягів виробництва у сільському господарстві. Проти 2014р. виробництво продукції рослинництва збільшилося на 18,1%, у т.ч. в сільськогосподарських підприємствах – на 25,2%, господарствах населення – на 9,3%. Частка аграрних підприємств склала 58,4% загального обсягу продукції рослинництва. Рівень виробництва продукції рослинництва перевищено в 23 регіонах країни (від 0,2 до 55,0%).

Розвиток економіки держави і задоволення соціально-економічних потреб населення значною мірою залежить від конкурентного розвитку агропромислового виробництва, системоутворювальну роль у забезпеченні якого відіграють організаційні та економічні важелі й інструменти. Проте, не дивлячись на це ефективність сільськогосподарського виробництва України залишається на низькому рівні, особливо галузі тваринництва (табл. 2).

Дані таблиці 3 свідчать про те, що в 1990 р. сільське господарство України було прибутковим з рівнем рентабельності 42,6 %. Після черги проведених реформ в 2000 г сільське господарство стало збитковим з рівнем рентабельності -1,0 %, причому тваринництво було найбільш збитковим (-33,8%), а рослинництво прибутковим (+30,8%). В 2015 р. сільське господарство в цілому стало прибутковим, з рівнем рентабельності 30,5 %, рослинництва 37,1 %, тваринництва 17,3 %, але залишається збитковим виробництво м'яса ВРХ (-16,9 %), вовни (-74,7 %).

Таблиця 2

Рівень рентабельності сільськогосподарського виробництва, % [4]

Види продукції	1990 р.	2000 р.	2005 р.	2010 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Сільське господарство, всього	42,6	-1,0	6,8	21,1	11,2	9,3	30,5
Рослинництво, всього	98,3	30,8	7,9	26,7	11,1	22,3	37,1
Тваринництво, всього	22,2	-33,8	5,0	7,8	11,3	14,3	17,3
М'ясо КРС	20,6	-42,3	-25,0	-35,9	-43,3	-29,5	-16,9
М'ясо свиней	20,7	-44,3	14,9	-7,8	0,2	5,6	12,6
Молоко	32,2	-5,5	12,2	17,9	13,6	11,1	12,7
Яйця, 1000 шт.	27,3	-0,7	23,5	18,6	47,6	58,8	60,9
Вовна	-2,4	-75,8	-72,8	-82,2	-72,7	-61,0	-74,7

Лева частка витрат у виробництві, особливо при розгортанні принципово нових напрямів, припадає на капіталовкладення та основні засоби. Ефективним методом поліпшення техніко-технологічної сфери є постійне удосконалення ланок виробництва інноваційними елементами, що

забезпечує довготривале функціонування технологічних ліній без їх повного переоснащення, а, отже, - підвищення рентабельності виробництва. Лише інерція мислення гальмує широке запровадження інновацій у різних сферах техніко-технологічного підприємництва. Підсумовуючи викладене щодо техніко-технологічної сфери слід наголосити, що техніко-технологічна сфера будь-якого виробництва - найбільш пристосована ділянка для запровадження інновацій і сільськогосподарська галузь не є винятком. Враховуючи це можна стверджувати, що інноваційний принцип підприємництва в даній сфері є єдино правильним шляхом інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. Стан забезпечення сільського господарства основними засобами представлено у табл. 3.

Таблиця 3

Динаміка сільськогосподарської техніки в сільськогосподарських підприємствах

Види техніки	1990 р.	2000 р.	2005 р.	2010 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Трактори, тис.шт.	512,4	318,9	216,9	151,2	146,0	130,8	127,9
у розрахунку на 10000 га ріллі, шт..	160	124	108	78	76	70	68
Зернозбиральні комбайни, тис.шт.	110,0	65,2	47,2	32,8	30,0	27,2	26,7
у розрахунку на 10000 га ріллі, шт..	112	59	45	36	37	39	35
Установки та агрегати для доїння корів, тис.шт	72,4	33,5	16,8	10,9	11,2	10,5	10,2

З метою модернізації сільськогосподарського виробництва необхідно збільшувати інвестування його як зі сторони держави, так і з інших джерел фінансування. За рахунок усіх джерел фінансування в 2015 р. економікою України освоєно 273,1 млрд. грн., що на 39,2 % більше порівняно з попереднім роком, але на рівні 2013 року. У сільському господарстві задіяно інвестицій на 40 % відповідно більше проти 2014 та 2013 років (табл. 4).

Таблиця 4

Інвестиції в основний капітал, млн. грн. [4]

Показники	2001р.	2005р.	2010р.	2013р.	2014р.	2015р.
Сільське господарство	1552	4905	12106	19059	18796	30155
Промисловість	13651	35031	58558	105594	86242	87656
Будівництво	1109	4929	32790	46318	36057	43464
Торгівля	1285	7614	18868	22379	20716	20663
Діяльність готелів	469	1508	3072	2477	1482	1393
Діяльність транспорту	7452	16887	19592	18833	15948	18704
Інші види діяльності	6990	22111	47847	53068	10179	71061
Всього	32573	93096	189061	267728	219420	273116

Власні кошти товаровиробників у структурі інвестицій в основний капітал сільського господарства займають 66 %, кредити – 23 %, прямі іноземні інвестиції – 3 %, кошти державного бюджету – 2 %, інші джерела – 6 %. Як бачимо, переважна частина інвестицій формувалась на рівні господарських структур, тоді як в 1991 р. визначальну роль у формуванні інвестиційних ресурсів виконувала держава.

Аграрний сектор дав змогу частково згладити наслідки фінансово-економічної кризи в країні. Проте його «допомога» у відновленні економічного зростання в національному господарстві була б значно відчутнішою, якби держава надавала достатню фінансову підтримку на розвиток сільськогосподарського виробництва.

Висновки

Незважаючи на складне фінансове становище, Україні необхідно збільшити щорічну допомогу аграріям відповідно до 45 млрд. грн. При цьому додаткові витрати з державного бюджету будуть компенсовані збільшенням виробництва сільськогосподарської продукції й створенням нових робочих місць у суміжних галузях. Як тепер, так і в майбутньому інноваційна політика має бути комплексом економічних, організаційно-політичних та інших заходів держави, що спрямовані на запровадження результатів НТП у виробництво, стимулювання і підтримку інноваційних процесів економіки.

Використана література

1. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / За ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка – Київ: ННЦ «ІАЕ», 2012. – 182 с.
2. Лупенко Ю.О. Формування перспективної моделі сільського господарства України / Ю.О. Лупенко // Економіка АПК. - 2012. - №11. - С. 10-14.
3. Пасхавер Б.Й. Концентрація та ефективність сільського господарства / Б.Й Пасхавер // Економіка АПК. - 2013. - № 1. - С. 16-24.
4. Статистичний щорічник: Сільське господарство України за 2015 рік / Відп. за вип. Прокопенко О.М. – Київ: Держстат України, 2016. – 386 с.

ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАИНЫ

Батырь Ю.Г., Батырь Р.Ю., Пипенко Н.А., Чуйко Н.В., Храпач К.Г.
batyr-jurijj@ukr.net

Харьковская государственная зооветеринарная академия

Аннотация. В работе приведены результаты исследований направленные на развитие экономики Украины и, в частности, аграрной отрасли. В

большинстве высокоразвитых стран сельское хозяйство в основном субсидируется государством. Среди стран, которые активно осуществляют протекционистскую политику – Норвегия, Южная Корея, Япония, США и страны ЕС. Так, в Норвегии объем среднегодовой поддержки аграрного сектора равен 2/3 стоимости валовой сельскохозяйственной продукции.

В 2015г. доля сельского хозяйства в общем объеме валовой добавленной стоимости всех отраслей экономики составила 9,1%. Объем валовой продукции сельского хозяйства во всех категориях хозяйств в фактических ценах составил 544,2 млрд.

Тенденция наращивания объемов сельскохозяйственного производства отмечалась во всех регионах страны (от 1,1 до 41,3%). Общие объемы продукции увеличились как в сельскохозяйственных предприятиях (на 20,7%), так и в хозяйствах населения (на 6,4%).

В 2015 г. сельское хозяйство в целом стало прибыльным уровнем рентабельности 30,5%, растениеводства 37,1%, животноводства 17,3%, но остается убыточным производство мяса КРС (-16,9%), шерсти (-74, 7%).

За счет всех источников финансирования в 2015 г. в экономике Украины освоено 273,1 млрд. грн., что на 39,2% больше по сравнению с предыдущим годом, но на уровне 2013 года. В сельском хозяйстве задействовано. инвестиций на 43% соответственно больше в сравнении с 2014 и 2013 годами.

В связи с этим со стороны государства необходимо увеличить ежегодную помощь аграриям до 45 млрд. грн.

Ключевые слова: инвестиции, прибыль, субсидии, валовая продукция, уровень рентабельности, источники инвестиций.

INNOVATIVE-INVESTMENT COMPONENT OF THE DEVELOPMENT THE AGRARIAN SECTOR OF UKRAINE

Batyr Y.G., Batyr R.Y., Pipenko N.A., Chuyko N.V., Khrapach K.G.

batyr-jurijj@rambler.ru

Kharkiv state zooveterinary Academy

Summary. There are the results of research of directions of development of economy of Ukraine and in particular the agricultural sector in the work. In most developed countries agriculture is largely subsidized by the government. Among the countries that have actively implemented a protectionist policy, Norway, South Korea, Japan, USA, EU countries. In Norway, the average annual support for the agricultural sector is equal to 2/3 of the gross value of agricultural production.

In 2015 the share of agriculture in total gross value added all sectors of the economy amounted to 9,1 %. The volume of gross output of agriculture in all categories of farms in actual prices amounted to 544,2 bln. UAH.

The growth in agricultural production was noted in all regions of the country (from 1.1 to 41.3%). The total volumes of production increased in agricultural enterprises (20.7%) and in households (6.4%).

In 2015, agriculture in general has become a profitable margin of 30.5 %, growing by 37.1 %, animal of 17.3 %, but remains in the red meat production cattle (-16,9 %), wool (-74,7 %) .

At the expense of all sources of funding in 2015. in the economy of Ukraine disbursed to 273.1 bln. grn. which is 39.2 % more compared to the previous year, but at the level of 2013. In agriculture are involved. investment is 43% more respectively versus 2014 and 2013.

Calculations established that the state must increase financial aid to farmers in accordance with 45 billion UAH.

Key words: investment, profit, subsidy, gross output, profitability, sources of investment.
